

© J.W. Cappelen AS 2000

Materialet på dette nettstedet er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Det er lagt ut for at du skal kunne lese det på skjerm (+ evt. Andre tilskattede utnyttelsesmåter). Uten særskilt avtale med Cappelen er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring utover dette bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov eller tillatt gjennom avtale med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Utnyttelse i strid med loven eller avtale kan medføre erstatningsansvar, og kan straffes med bøter eller fengsel.

Jeg elsker sol

av Päivi Laakso

Sol og regn samtidig

Hvis jeg var en kenguru

Jeg kunne vært sigøyner eller same. Jeg vil være nonne og dra til Afrika. Der kan jeg bo sammen med svarte innfødte i regnskogen, svømme året rundt og leke med aper. Jeg tegner sigøynerjenter med svarte eller røde krøller og med blå, brune eller grønne øyne. Jeg fyller et ark med jenter fra Afrika, Amerika og Kina. Mor og far planla å flytte til Australia. Far angret i siste liten. Vi ble hjemme i Halmetie 2 i Palosaari, Tornio, Finland.

Jeg elsker sol

Min bror Tapani er bilsyk. Han piper med lav stemme fra baksetet at sigaretrøyken gjør ham kvalm. Far kommanderer ham til å slutte skuespillet og krangler med mamma. Han vil ikke stoppe bilen eller stumpe røyken før Tapani begynner å brekke seg. Så bråbremser han, åpner bildøren og hiver ut min bror som kaster opp med det samme. Jeg og min eldste bror Lauri ser på mens mor tørker Tapani rundt munnen. Det blir stille i bilen. Far stumper røyken. Vi fortsetter turen. Min far ber aldri om unnskyldning.

Vi er på ferie.

Vi kjører en bil registrert LAN-606. Den er hvit og akkurat passe for fem personer. Den har dieselmotor, kjører sakte oppover bakken og fort nedover. Vi synes det er morsomt. Vi ler i nedoverbakken og vi ler i oppoverbakken. Vi ler ikke når far er sint. Jeg lo en gang da han jaget meg med en kvist i hånden. Jeg visste han ikke kunne få tak i meg. Han slår meg aldri, bare truer. Jeg tror mammas blødersykdom gjør at han aldri tør slå på ordentlig.

Mor sitter høyt på en klippe. Hun poserer. Hun er pen. Sommersolen lyser på henne. Jeg beundrer min vakre mamma. Hun smiler.

— |

Vi nærmer oss Helsinki. Far vil at mamma skal lese kart. Hun prøver å finne veien til Øst-Helsinki. Vi koser oss i baksetet, småkrangler og bråker. Det er mye trafikk, far blir utålmodig. Mor finner ikke veien. Far kjefter på henne. Far river kartet fra mor, slår i det med pekefingeren og skriker høyt. Støyen i bilen blir uutholdelig. Det gjør vondt i ørene. – Nå må dere holde kjeft! roper far. Brødrene mine blir ikke stille, ikke jeg heller. Han kan ikke slå og kjøre samtidig. Men vi er på vakt. Far kan alltid stoppe bilen og gi juling. Plutselig treffer den viftende armen Lauri i hodet.

— |

Helsinki

Mormor har en stor apebok som jeg liker å bla i. Jeg har aldri sett en levende ape eller marekatt før, og vi må gå gjennom hele dyrehagen for å komme til dem. Marekattene hopper og skriker i burene. Det er ikke lov å mate dem, men jeg rekker frem en sukkerbit. En liten marekatt kommer og napper den fort fra hånden min. Tapani og Lauri løper frem og tilbake mellom slangehuset og apene.

Anna-Liisa tar oss vennlig imot. Hun har redd opp sengene. Jeg liker ikke at det er mørkt ute, hjemme er sommernatten som en dag.

Jeg liker ikke Anna-Liisa. Hun er gammel og bor aleine i en liten leilighet. Jeg synes det er rart. Forresten lukter det dårlig av henne. Liktærne hennes er svære. Mor forteller at hun gikk i for smale sko. Men det hjelper ikke, jeg synes det er ekkelt. Jeg vil ikke puste gjennom nesen i nærheten av henne. Hun er fars slektning. Hun er ikke gift og har ikke barn, men hun har en bror. Han har brune øyne og mørkt hår. Han er heller ikke gift. Han var med til dyrehagen og ser ut som en rockabilly mann. Jeg liker ham.

I dyrehagen tok jeg bilde av en sebra. Den minner meg om ham.

Sjø, hav og land

Vi skal videre til Tampere. Til Anna-Liisas søster Aino.

Vi kjører forbi mange innsjøer. Jeg vil at far skal stoppe. Jeg har lyst til å svømme. Lauri liker ikke å svømme. For ham er det det samme. Far stopper ikke.

Hos tante Laila og onkel Aimo i Karunki er det to sanddyner midt i Tornioelven. Vi løper barbeint forbi Lailas kuer på en gjørmete vei til robåten. Med den drar vi til sanddynene. Den nærmeste er liten og den andre er stor. Der elsker jeg å svømme. Hver dag, det er deilig. Jeg tenker det er nesten som å være på Mallorca. Skjell og småfisk, myk sand under føttene. Varm sol og lange dager. Mild strøm og sandbunn som trapper, ankelvann, knevann, lårvann og plutselig er jeg under vann. Laila må dra meg i håret for å få meg opp. Bare den røde hårpynten fra flettene viste hvor jeg forsvant.

Hjemme hos Laila spiser vi knekkebrød med ost og salami og drikker fersk melk. Kuene melkes om morgenen. Jurene slenger nesten ned i bakken og ligner pølser. Kuene løper inn til melking. Tenk at tante Laila tar på jurene hver dag, drar i dem og smører dem. Kuene Mustikka og Mansikki er hissige. De må ha plastikkdotter på hornene. Jeg tør ikke

gå nær dem. Jeg lurder på hvordan det hadde vært å ri en ku.

Jeg får sove i sengen i det gamle huset. Lailas svigerfar bodde der. Han døde og lå i åpen kiste på en hestevogn midt i hagen, ved siden av fjøset. Folk vandret rundt ham for å ta farvel.

Jeg ligger på dunmadrass i hans gamle eskeseng. Dobbelpute under hodet mitt. Jeg tenker på Aimo, han fortalte at i hans drøm var jeg deres datter.

Jeg sover, den lyse sommernatten lukter kumøkk.

Vi er alle i ganske godt humør

Aino har en datter, Helena. Hun spiller teater og danser ballett. Helena viser meg kolonihagen deres. Jeg synes det er fryktelig rart med en så liten jordflekk midt i byen. Vi spiser sukkerspinn i Tivoli i Tampere. Jeg løper sammen med Lauri, Tapani og Helena til tekoppkarusellen. Tapani blir grønn i ansiktet, mor holder ham i skuldrene mens han kaster opp.

Mor og far skal kjøpe noe jeg har lyst på. Jeg vil ha ballettsko. Mor og far prøver å få meg til fornuft, vil at jeg skal like en beige jakke. Jeg gir meg ikke. Jeg gråter og skriker. Jeg får rosa ballettsko uten tåspiss. Far fikk dem sikkert billig. Den ene skoen er skrukkete. Jeg vil ikke bruke dem.

I Heinävesi besøker vi Kaukos grisefarm. Kauko er Anna-Liisa og Ainos bror. Hundrevis av griser er presset inn i båser. Det støyer og lukter forferdelig. Grisene går nesten

oppå hverandre. Men en gris er annerledes, den spiser andres haler og får stå aleine på bås.

I et kloster i Valamo kjøper mor et kors til meg. Det er et halssmykke av sølv. De ti bud er skravert i korset. Korset ligner en firkløver. Jeg tar det på meg.

Full av faen, du er slitsom

Jeg har en fin badedrakt med brede vertikale gule og røde striper. Jeg venter på Tapani for å bade med ham. Jeg går først uti og erter ham med kaldt vann. Han hevner seg. Vi viser hverandre noen triks.

Senere ligger vi på en varm traktorslange i vannet og koser oss.

Lauri sitter på stranden. Han er sur på mor og far som vil tvinge ham uti. Han vil ikke, han synes det er like fælt som å spise fisk. De prøver å få ham til å gjøre det også. De lurte ham en gang til å spise fisk med bein og hode. Han ble ikke kvalm. Tapani og jeg løper til dekket frokostbord. Lauri henger med hodet. Hans øyne er digre bak brillene. Han ser stygg og dum ut. Jeg synes synd på ham. Motvillig lunter han under fars kommando. Han vil få fart på gutten. Jeg aner en storm. Alle sitter rundt bordet. Mor oppmunt-rer Lauri, trøster ham. Far sier ikke et ord. Mamma serverer grøt. Tapani ser på grøten. Med lang, klagende stemme sier han at han ikke greier å spise havregrøt.

– Spis, ikke lek! roper far.

– Men jeg kan ikke, hulker Tapani.

— |
— |
— Spis!

— Jeg vil ikke!

Far reiser seg og går rundt bordet.

— Spis.

Tapani pirker i grøten, åpner munnen og brekker seg.

— Nå er det nok med leken din, roper far og dytter min brors hode i grøten.

Det samme gjorde han med katten vår som hadde tisset på teppet. Han tok katten og gned snuten mot urinen. Tapani liker ikke grøt.

Jeg synes grøt ligner snørr.

— Vil du spise mer, spør mamma. Hun pakker sammen. Vi skal kjøre videre.

— |
— |

Gresshopper

Det er stille i bilen, natten er på vei. Jeg våkner, Lauri og Tapani sover ved siden av meg. Ingen snakker. Fuktighet samler seg over åkrene og fra vannet stiger dis. Jeg lukker øynene.

I ørska reiser vi oss opp fra baksetet og vasser til en hytte ved et vann. Jeg er så trøtt at det gjør vondt. Vi må vente mens mor rer sengene. Vi sovner med en gang. Mor og far rækker å krangle litt.

Jeg våkner først og setter meg i solen. Jeg liker å se på fuglene, insekter og det rolige gresset. Bare meg og soloppgangen. Mamma kommer med en kopp te, hun hvisker og går inn igjen for å legge seg. Jeg bare sitter.

LAN-606

Vi kom hjem til slutt. Slitne. Far solgte bilen. Året etter så vi LAN-606 rykende i veikanten med en fortvilet sjåfør under panseret. Da lo vi alle sammen.